Grigore Constantinescu

Comuna

COŞEŞTI

PITEŞTI

MMXV

COŞEŞTI

COMPONENŢĂ: Comuna este formată din 7 sate: **Coşeşti**; Jupâneşti; Lăpuşani; Leiceşti; Păcioiu; Petreşti; Priseaca.
DISTANŢA FAŢĂ DE REŞEDINŢA JUDEŢULUI: 25 km.
SUPRAFAŢĂ: 64,4 km^2.
POPULAŢIE: 5.358 locuitori [2.701 M + 2.657 F] (2011).

ATESTARE DOCUMENTARĂ:

Jupâneşti – 1541 [7049] iunie 1 (DIR, XVI, B, ŢR, vol. II, doc. 278)• **Petreşti** –1494 septembrie 13 (DIR, XIII, XIV, XV, B, ŢR, vol. I, doc. 238)• **Lăpuşani** – 1549-1550 (DRH, XVI, B, ŢR, vol. IV, doc. 268)• **Leiceşti** – 1549-1550 (DRH, XVI, B, ŢR, vol. IV, doc. 269).

În contextul localităților componente, cea mai veche atestare documentară se consemnează în cazul satului Petrești.

Așezarea este atestată documentar inițial în hrisovul emis de cancelaria domnească a voievodului Vlad Călugărul la 13 septembrie 1494, prin care se confirmă proprietatea asupra unor ocine din aria localităţii.

Sit arheologic: Existenţa anterioară a unei comunităţi umane pe teritoriul actual al localităţii Leiceşti este atestată prin trei topoare de piatră datând de la începutul epocii bronzului, descoperite în aria satului.

TOPONIMIE:

- **Coşeşti** – toponim social format pe baza unui eponim *Coşescu* (la origine, apelativul *coş* ≈ „vatră; botniţă") + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- **Jupâneşti** – toponim social format pe baza apelativului *jupan* (titlu de nobleţe dat persoanelor care ocupau o demnitate sau o funcţie înaltă), indicând un raport de proprietate faţă de moşia satului.
- **Lăpuşani** – toponim format pe baza patronimicului *Lăpuş*, având, la origine, apelativul *lăpuş* ≈ „brusture, lipan".
- **Leiceşti** – toponim social provenit din eponimul *Leica* („numele unor locuitori care s-au stabilit întâi aici") – la origine, apelativul *leică* ≈ „femeie vârstnică" + sufixul *–eşti*, care indică organizarea socială pe bază de obşte a localităţii.
- **Păcioiu** – toponim reproducând un eponim: *Pacu* (atestat în folclorul local), din care a derivat, cu sufixul augmentativ *–oiu*, termenul *Păcioiu*. Satul Păcioiu este despărţit de Coşeşti, prin Podul Păcurariului (o aşezare anterioară de păcurari, în estul văii), *păcurar* având semnificaţia de „negustor ambulant care vindea păcură (și petrol lampant) prin sate; găzar", dar şi de „persoană care are în grijă oile; cioban; păstor *<lat. pecorarius"*. De Leiceşti, este separat prin Podul Bărăitarului (veche aşezare de ţigani; ultimul Bărăitaru: Gheorghe Bărăitaru era cobzar).
- **Petreşti** – toponim social format pe baza eponimului *Petre* + sufixul *–eşti*, indicând, în acest caz, apartenenţa familială a locuitorilor.
- **Priseaca** – toponim topografic, la origine apelativul identic *priseaca* ≈ „loc în pădure cu copaci tăiaţi, unde se aşează stupii de albine".

SPECIFIC ETNOCULTURAL:

Arhitectură populară tradiţională specifică zonei Muscel. O arhitectură a lemnului relevând capacitatea creativă a meşterilor locali este ilustrată prin Biserica de lemn Jupâneşti, dar, mai ales, prin exemplarele de construcţii foarte vechi, supraînălţate pe temelie de cărămidă şi piatră din Leiceşti, cu ample decoruri la sală şi foişor

(stâlpi crestaţi în motive geometrice în zona capitelurilor, fruntar ajurat, capete de căpriori ornamentate în „cap de cal". Planul acestor locuinţe ţărăneşti era format din: tindă centrală şi camere laterale, cea dinspre şosea fiind „odaia curată". Casele erau prevăzute, la faţada principală, cu sală şi foişor susţinut pe trei stâlpi frontali, foişorul fiind plasat, de regulă, central. Acoperişul caselor avea patru ape, cu pantă extrem de accentuată. Se constată existenţa unor construcţii etajate, parterul fiind destinat depozitării produselor agricole. În satele de olari Petreşti şi Coşeşti, se relevă frecventa utilizare în edificarea construcţiilor de locuinţe a cărămizilor, reflex al ocupaţiei menţionate. În peisajul arhitecturii locale, o particularitate evidentă o reprezintă cuptoarele de ars oale, cu acoperiş prevăzut cu un sistem de goluri care asigură tirajul focului. Ceramica de Coşeşti se individualizează prin decorul realizat în humă albă; la Petreşti, olarii folosesc ca elemente de decor specifice: calea rătăcită şi spirala.

În domeniul artei populare, s-au remarcat, în fazele finale ale concursurilor naţionale organizate în perioada anilor 1956–2006, olarii din localitate care au obţinut premii ori menţiuni pentru arta modelării lutului: Filofteia Creaţa, Ion Cristescu, Ion Deaconu, Gheorghe Ene, Ion Ene, Nicolae Enescu, Constantin Gagiu, Ion Gagiu, Nicolae Gagiu, Ion Geambaşu, Nicolae Gherghescu, Ion Pandelică Florea, Popa, Ion Roşca, Elena Zăvoianu, Eugen Zăvoianu, Gheorghe Zăvoianu, Ion Zăvoianu.

Arta modelării lutului – practicată, printre alţii, de către olarii: Ion Badea (n. 1940), împreună cu soţia lui, Filofteia; Dumitru Bărăscu (n. 1936) şi soţia sa, Maria; Ion Gh. Cristescu (n. 1924), Ion I. Diaconu (n. 1934), Mielu Dobre, Elena Dumitrache (n. 1935), împreună cu Ion Dumitrache, fiu, şi Lidia, noră; Ion Ene (n. 1942), împreună cu soţia sa, Olimpia, Irina Bănică, fiică, şi Ion Bănică, ginere; Valerica Ene (n. 1938), alături de soţul ei, Gheorghe Ene; Constantin D. Enescu (n. 1915), Gheorghe Gagiu (n. 1929) cu Domnica, fiica sa; Maria Geambaşu (n. 1929) cu fiul, Ion, şi Petruţa, noră; Gheorghe Marin; Victor Oprescu (n. 1953); Gheorghe Panea (n. 1946) şi soţia lui, Elena; Ion I. Gh. Stancu (n. 1933), împreună cu părinţii săi: Ion şi Păuna Stancu, şi fiul lui, Ion.

Meşteşugul tradiţional al dogăriei practicat, în comună, de către meşterii: Valeriu Mazilu şi fiul său, Valeriu; Ion Gh. Bocu; Ion F. Popa şi fiul său, Ion; Mircea D. Stoica şi ginerele său, Nicolae Gagiu; Aurel Tronaru; Victor Tănase cu fiii lui: Victor şi Codruţ; Gheorghe Nicolescu; Ionel Stancu; Gheorghe Nae şi ginerele lui, Ion Niţu. Aria de desfacere a butoaielor include târguri din judeţele: Argeş, Buzău, Constanţa, Giurgiu, Ilfov, Olt, Teleorman, Tulcea.

În domeniul folclorului literar local, printre cele mai reprezentative creaţii de acest gen se înscriu doinele: Foaie verde mărăcine, Frunzuliţă trei arginţi.

Din amplul repertoriu al folclorului coregrafic zonal, elemente de particularizare locală prezintă dansurile: Brâul de la Leiceşti, Bulgăreasca, Căţeaua, Din Petreşti, Leliţă Ioană, Lozasca, Negustoraşul, Romanul, Sârba de doi.

Târguri tradiţionale organizate cu ocazia sărbătorilor religioase: Duminica Rusaliilor– în Coşeşti şi Naşterea Maicii Domnului (8 septembrie) – în Lăpuşani.

PATRIMONIUL CULTURAL-ISTORIC:

✚Biserica «Sf. Nicolae»+«Cuvioasa Paraschiva» Coşeşti [1842]~ctitorită de popa Petre, popa Stancu, postelnicul Tudor ş. a., pe un teren donat de enoriaşi •intervenţii: consolidarea pereţilor [1928]; refacerea şarpantei [1943] •pictură murală: anonim [1842]. Uşa de intrare în biserică a fost sculptată, potrivit tradiţiei orale locale, de mitropolitul Antim Ivireanu (!).

✚Biserica de lemn «Înălţarea Domnului» Jupâneşti –[▲]– considerată, de către specialişti, „una dintre cele mai frumoase biserici vechi de lemn din România", constituind o culme a creaţiei crucerilor argeşeni, prin elaborata şi variata sa decoraţie arhitecturală, a fost construită, în anul 1742, cu cheltuiala comanditarilor: boiernaşul Necula Ceauşul Romleanul („constantinopolitanul") din Jupâneşti, Necula „grecul", boiernaş din Dârmăneşti, preotul Mihăilă, popa Neacşu şi prezbitera Maria din localitate, menţionaţi în pisanie: „Şi această biserică iaste făcută de Necula jupan Romleanu şi popa Mihăilu şi de

Necula gre(cul).". Ulterior, spre mijlocul secolului al XIX-lea, planul dreptunghiular a fost extins prin edificarea pridvorului pentagonal deschis, „cu scop didactic" – şcoală pentru învăţătura copiilor, pridvorul fiind surmontat de o clopotniţă pătrată. Amplitudinea registrului decorativ este impresionantă: brâu masiv reliefat, în torsadă, încheiat în capete stilizate de şarpe la ancadramentul accesului; motivul torsadei preluat şi în decorarea ancadramentului ferestrelor în combinaţie cu toruri ornamentate prin crestare; accesele în pronaos şi în naos decupate în partea superioară, în arcade compuse din multiple arcuri crestate; motivul „cap de cal" frecvent utilizat la consolele inferioare din pronaos şi naos; stâlpii masivi ai pridvorului profilaţi la capiteluri. Pictură murală în frescă pe faţada vestică; se precizează comanditarii unor scene biblice: „Raspeta şi proorocii s-a(u) zugrăvit cu cheltuiala părintelui popa Neacşu şi Maria prezvitera". În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Mineie [1852], Octoih [1889], Penticostar [1889] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, uşi împărăteşti, proschinitar, sfeşnice de lemn sculptate, miruitor ş. a. În pronaos, piatra tombală a jupanului Barbu [1820].

✚Biserica «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil»+«Sf. Ioan Botezătorul» Jupâneşti –[▲]– Potrivit pisaniei, „Începându-se acest lăcaş la anul 1840 şi neterminându-se de răposatu Barbu Eneotu şi, trebuind a săvârşi, şi-a dat obştescul sfârşit, la 1839. A fost terminat de fiul pomenitului răposat, d. postelnic Ioniţă Eneotu, cu soţia sa, Sultana. Acest sfânt locaş este pus pe moşia dumnealui postelnic Barbu, moşie ce se cheamă Valea Homarului, se lasă danie sfintei biserici de d. Ioniţă şi răposatul postelnic Barbu, ajutaţi de popa Ion Eneotu, sora sa, Maria diaconeasa, popa Ion duhovnicul, popa Coman, Toma diaconul, Dumitru diaconul, Mincă Văleanu, Stan Văleanu /.../ la 1844.". Biserica prezintă un plan dreptunghiular, cu absidă semicirculară la altar; pridvor adăugat, decroşat, cu arcade în plin cintru susţinute de stâlpi masivi de cărămidă; turlă octogonală fixată pe tambur pătrat, străpunsă de spaţii pentru iluminat. Altarul se separă de naos, prin tâmplă de zid; naosul este delimitat de pronaos, prin două coloane prevăzute cu capiteluri. Construcţia a înregistrat intervenţii vizând, în special, restaurarea picturii în anii 1955-1959 şi în 1995. Pictura murală originară realizată de un anonim. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evhologhion [1852], Mineie [1852], Octoih [1852], Penticostar [1852], Triod [1852], Apostol [1853], Psaltire [1857], Evanghelie [1862] şi icoane pictate pe lemn în sec. XIX, cruce de lemn, candelabru, potir, sfeşnice ş. a.

✚Biserica «Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil» Lăpuşani –[▲]– ctitorită de locuitorii satelor Lăpuşani şi Corbu, cu ajutorul proprietarului local Iordache Brătianu, în anul 1775. O restaurare a construcţiei a fost efectuată în 1810-1811, prin adăugarea unui pridvor, refacerea turlei-clopotniţă şi a tâmplei; iar o consolidare a fundaţiei, în 1937. Biserica prezintă un plan dreptunghiular compartimentat, cu absidă poligonală decroşată şi pridvor deschis cu arcade în acoladă susţinute pe coloane cu capitel şi pe stâlpi de colţ; turlă octogonală peste pridvor. Pictura murală din 1957, realizată de Victoria Rădulescu, este suprapusă stratului de pictură originară. În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Antologhion [s. a.], Penticostar [s. a.], Triod [s. a.], Evanghelie [1742], Octoih [1854] şi icoane pictate pe lemn, în 1957, de Victoria Rădulescu.

✚Biserica «Sf. Împăraţi Constantin şi Elena»+«Cuvioasa Paraschiva»+«Sf. Nicolae» Leiceşti [1868]~ctitorită de Stoica Popescu, Din Vuţa, Ion Păltineanu, Teodor Petrescu ş. a. •intervenţii: refacerea acoperişului [1912]; consolidarea fundaţiei [1936] •pictură murală: „Ilie zugravu, Nicolae zugravu din Piteşti, Nicolae zugravul Mioveanu" [1868], restaurată [1924].

✚Biserica «Adormirea Maicii Domnului»+«Sf. Teodor Tiron» Păcioiu [1851] ~ctitorită de Petre Hagi Gheorghe, Teodor Petrescu, preot Cârstea ş. a. •intervenţii: consolidarea fundaţiei [1945]; consolidarea turlei [1949] •pictură murală: Constandin zugrav [1851]. Ctitorul principal, Petre Hagi Gheorghe, a fost înmormântat în pridvor.

✚Biserica «Sf. Nicolae»+«Sf. Gheorghe»+«Cuvioasa Paraschiva» Petreşti –[▲]– construită, în 1775, „cu toată cheltuiala robilor lui Dumnezeu: Partenie ieromonahul, Maria preoteasa ot Coşeşti şi ginerii săi, diaconul Radu, Maria diaconeasa ot Petreşti şi au ajutat şi ceilalţi locuitori moşneni: popa Mihai, popa Nedelcu, Dima şi Irimia cu fraţii lui, Constantin zis Mareş şi Radu şi Vlad Căruntu Drăguţ şi Drăgoi cu fraţii lui, Gheorghe şi Radu

cu fraţii lui, Oprea şi Sandu, Vlad şi Dobre cu feciorii lui, Pătru şi Barbu cu fraţii lui.". Biserica a fost reparată în: 1935, 1939, 1953. Construcţia prezintă un plan dreptunghiular compartimentat; altar decroşat, semicircular în interior şi poligonal la exterior; pridvor deschis susţinut pe coloane; ulterior, pridvorul a fost închis cu un geamlâc. Pictură murală originară în frescă. „În inventarul bisericii, există o Evanghelie apărută în 1750, legată cu piele şi metal cromat, cu lungimea de 36 cm, lăţimea de 24 cm şi grosimea de 6 cm.". În patrimoniul bisericii, se află cărţi ritualice: Evanghelie [1750], Penticostar [1800], Mineie [1852], icoane pictate pe lemn în secolul XIX, un potir, un chivot ş. a.

✝ Cruci de piatră: **Jupâneşti**: 1739-1740 [7248] –[▲]–, 1739-1740 [7248] –[▲]–, 1828 –[▲]– lângă biserica de lemn ■~ **Leiceşti**: 1806-1807 [7315] –[▲]– lângă biserică.

✝ Monumente eroi: **Jupâneşti** [1916-1918]; autor: N. Sântion (1922) – lângă Magazinul Jupâneşti ■~ **Leiceşti** [1916-1918]; (1938) – lângă Biserica Leiceşti ■~ **Păcioiu** [1916-1918; 1941-1945] – lângă Biserica Păcioiu ■~**Petreşti** [1916-1918]; (1922) – lângă Biserica Petreşti.

În cursul luptelor pentru apărarea unității și independenței naționale a României, au căzut eroic la datorie 298 locuitori ai comunei Coșești, numărul eroilor menționați nominal în monumentalul volum «Argeș. Cartea eroilor» fiind raportat la evenimente de importanță fundamentală în istoria neamului românesc: Războiul de independență [13], Primul război mondial [190], Al doilea război mondial [95].

IN MEMORIAM

✪ **CAPANU ION** [Jupâneşti, 1927-2006] – profesor universitar la Academia de Studii Economice Bucureşti [1950-1997], economist. Opera: «Statistica economiei naţionale» [1984], «Venitul naţional» [1985], «Statistica macroeconomică» [1997], «Sistemul conturilor naţionale şi agregate macroeconomice [1998].

✪ **CIVITU FLOAREA** [Jupâneşti, 1923-Piteşti, 1988] – artist plastic, absolvent al Şcolii superioare de arte Bucureşti [1948]; profesor de desen la Şcoala nr. 1 Piteşti [1965-1980], coordonator al cercului de pictură al elevilor; expoziţii de pictură în ţară şi străinătate; lucrări de artă plastică în colecţii particulare din: Canada, Franţa, Germania, Grecia, Italia, Mare Britanie, Spania, Statele Unite ale Americii, Suedia, Ungaria.

✪ **CONSTANTINESCU IOAN** [1893-1972] – general; comandant de regiment; comandantul Şcolii militare de ofiţeri în rezervă de infanterie Piteşti; participant activ la cele două războaie mondiale.

✪ **CONSTANTINESCU SILVIU** [1920-2007] – profesor de limba şi literatura română; remarcabil filolog cu prodigioasă activitate publicistică. Opera: «Culegere de texte literare pentru analize gramaticale» [1970], «Mic dicţionar de cuvinte perechi» [1976], «Exerciţii şi analize gramaticale» [1976], «Exerciţii de sintaxă» [1977], «Să ne verificăm cunoştinţele de limba română» [1982], «Analize gramaticale» [1985], «Dificultăţi semantice: paronime şi grupuri lexicale cu aspect paronimic» [1994], «Gramatica limbii române : noţiuni teoretice, texte pentru analiză şi fraze analizate sintactic» [1994], «Dicţionar de cuvinte derivate al limbii române» [1998], «Dicţionar de cuvinte compuse» [1999], «Teste de cultură generală» [2000], «Dicţionar explicativ de antonime pentru uz şcolar» [2001], «Limba română în 500 de întrebări» [2003], «Dicţionar de cuvinte polisemantice» [2004], «Exerciţii şi analize gramaticale (sintaxă)» [2007], «Limba română. 500 erori de exprimare explicate» [2007], «Dicţionar de cuvinte derivate» [2008], «Dicţionar explicativ de cuvinte uzuale» [2008], «Dicţionar explicativ de neologisme pentru uz şcolar» [2008], «Dicţionar de paronime de uz şcolar» [2008] ş. a.

✪ **DĂSCĂLIȚA ION** – poet ţăran din Jupâneşti, autorul poeziei «Doina de la Pravăţ» [1916]. Versurile sale patriotice, evocând vitejia ostaşilor români pe front, au fost încredinţate comandantului de pluton, I. U. Soricu, poet şi profesor de limba şi literatura română la Liceul „Dinicu Golescu" din Câmpulung-Muscel, spre a fi publicate.

✪ **DIMA GHEORGHE** [1950-1995] – profesor universitar post-mortem. Opera: «Descărcări în gaze cu catozi cavitari», teză de doctorat; numeroase studii și articole de specialitate.

✪ **DUMITRESCU PETRE** [1891-1967], născut în Jupâneşti – învăţător la: Drăgăneşti-Olt, Bădiceni-Mălureni. Ofiţer distins cu medalia „Coroana României" pentru fapte de arme în Primul Război Mondial. Inspector şcolar [1938]. Preocupări remarcabile pentru construirea „Căminului învăţătorilor" din Piteşti [1940], constituirea „Asociaţiei de ajutor reciproc a învăţătorilor argeşeni", înfiinţarea, în fiecare şcoală din judeţul Argeş, a unor cantine pentru elevii săraci [1938-1940]. Candidat P.N.Ţ. [1946]. Deţinut politic; arestat, sub acuzaţia că s-a opus colectivizării agriculturii [1960].

✪ **MATEA AURELIU** [1945-2001] – inginer mecanic, profesor universitar. Activitate didactică la Institutul de învăţământ superior Piteşti [1976-2001], Facultatea de inginerie [1996-2000]. Opera: «Organe de maşini şi mecanisme» [1980], «Elemente de asamblare şi asamblări utilizate în construcţia de maşini şi instalaţii tehnice» [1984], «Principii generale care stau la baza proiectării organelor de maşini» [2001], «Asamblări şi elemente de asamblare» [2001] - în colaborare.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

Grigore Constantinescu– *Argeșul monumental – enciclopedie patrimonială*, Pitești, 2011, p. [543-546] – 182-183; Idem– *Bisericile de lemn din judeţul Argeş – monumente de arhitectură*, www.google.ro, calameo.1227548

Cicerone Georgescu, Nae Georgescu– *Jupâneşti pe Râul Doamnei. O monografie sentimentală*, Piteşti, 2010; I. Dumitrescu, C. Florea– *Jupâneşti, un vechi sat argeşean. File de istorie*, Bucureşti, 1976, 239 p.; Sorin Mazilescu– *Monografia comunei Coşeşti*, Piteşti, 2006, 248 p. cu ilustrate color şi alb-negru, bibliografie.; http://judete.biz/localitati-arges/; Ion Popescu-Argeşel – *Judeţul Argeş*.

–[▲]– Monument istoric şi de artă

Gănești
Lăpușani
3
II
Poi
Leicești
Priseaca
2
731
E
Păciolu
Ș
Jupinești
Coșești
3
60
560
Dealu Crucii
Petrești
Leicești
731D
731
Păcioiu
Jupânești
Coșești

PRIMĂRIA COMUNEI COŞEŞTI.

PRIMĂRIA COȘEȘTI

Coșești, jud. Argeș
tel: 0248-230038, 230099, fax: 0248-230038
e-mail: primarie@comunacosestiag.eu
web: www.comunacosestiag.eu

Evenimente locale:
La initiativa doamnei primar Elisaveta Tudose, a luat ființă "Festivalul țuicii", o sărbătoare care reprezintă oamenii din Coșești și să ofere un loc în care să fie expuse și degustate cele mai bune licori obținute din prunii din Coșești - se organizează anual în luna mai

Facilități oferite investitorilor:
*** Apă potabilă * Telefonie digitală * Cablu TV**
*** Concesionare teren**

BISERICA DE LEMN JUPÂNEŞTI.

Coșești (Argeș)
Oală
2,00 L
2008
ROMÂNIA

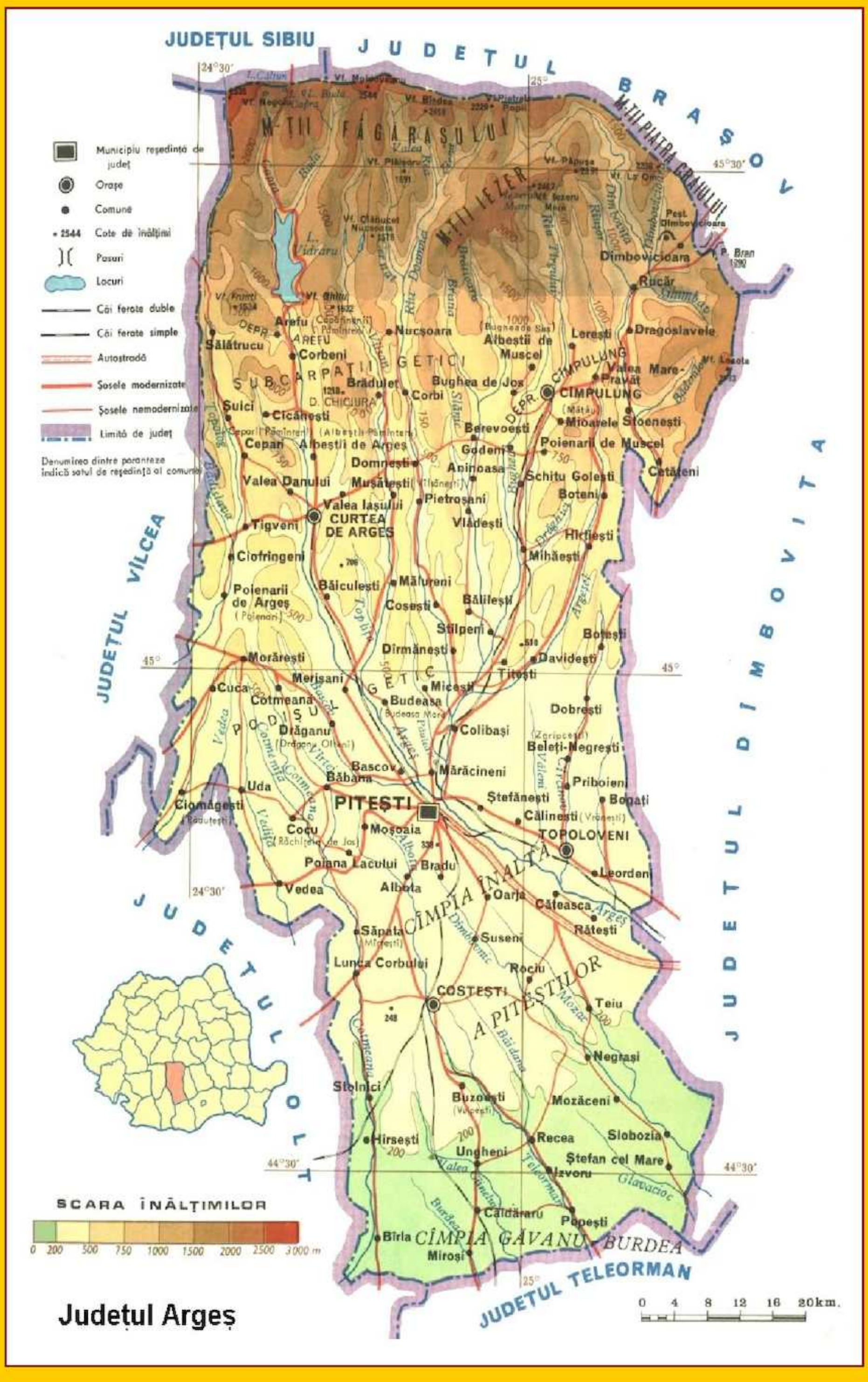

Județul Argeș